

Omvårdnad – Specifik vikt vid diabetes insipidus

Förändringar sedan föregående version

20260706 Ny rutin

Syfte

Att beskriva tillvägagångssätt och tolkning av specifik vikt (specific gravity) vid diagnostisering av central diabetes insipidus (CDI) på (N)IVA.

Bakgrund

Diabetes insipidus (DI) är en hormonell rubbning som leder till oförmåga för njurarna att koncentrera urinen, vilket resulterar i stora volymer spädd urin, med hypernatremi till följd av vätskeförlust. Hos vakna patienter kan det medföra extrem törst. Central diabetes insipidus (CDI) är ett ovanligt tillstånd som ofta orsakas av skadade eller påverkade neuron i eller nära hypofysen, varifrån antidiuretiskt hormon (ADH) normalt utsöndras. Tillståndet kan uppstå efter exempelvis traumatisk hjärnskada, hjärntumör, kirurgi i hypofysen eller hypofysnära vävnad, autoimmun inflammation i område eller vid inklämning och total hjärninfarkt. CDI förekommer i ca 20% efter medelsvår eller svår traumatisk hjärnskada och i 15% efter aneurysmal subarachnoidalblödning. Postoperativ DI uppstår vanligtvis inom ett par dygn och kan vara övergående eller permanent. DI kan även förekomma i kombination med andra vätske- och elektrolytrubbningar som Syndrome of Inappropriate ADH-secretion (SIADH) eller Cerebral Salt Wasting Syndrome (CSW), vilket komplicerar utredning och behandling.

Vid polyuri kan specifik vikt tas som led i utredning av DI. Specifik vikt definieras i detta sammanhang som kvoten mellan vattnets och urinens densitet.

Arbetsbeskrivning

Utförande

Provtagning av specifik vikt med urindensimeter:

- Mätglas och mätsticka förvaras i sköljen på NIVA. Om behov att ta specifik vikt uppstår på CIVA lånas mätglas och mätsticka av NIVA. På avdelning 95 och PIVA finns ett mätglas i mätstickor i förpackning bredvid.
- Häll av all vätska ur mätglaset
- Fyll mätglaset med exakt 50 ml urin, urinen ska vara ungefär rumstempererad
- Stoppa mätstickan i glaset
- Läs av specifik vikt i ytnivå på mätstickans skala

Mätglaset körs i diskdesinfektorn, och mätstickan diskas i ljummet vatten och diskmedel. Skölj av den noga, och sprita sedan av den. Fyll mätglaset med vatten och förvara mätstickan i vattnet efter rengöring. Hantera varsamt eftersom densimetern är ömtålig.

Tolkning av specifik vikt

Läs av mätstickan här:

- 1,000 - vatten
- 1,020–1,030 - koncentrerad urin
- <1,005–1,010 – hypoton/spädd urin som i kombination med polyuri och ev. hypernatremi indikerar

Relaterad information

[Läkemedel - Desmopressin \(minirin\) på IVA](#)

[Hypofystumörer](#)

[Medicin - Subaraknoidalblödning - Vårdprogram för icke-traumatisk subaraknoidalblödning på IVA](#)

Källförteckning

Tran V, Flores J, Sheldon M, Pena C, Nugent K. Fluid and Electrolyte Disorders in Traumatic Brain Injury: Clinical Implications and Management Strategies. J Clin Med. 2025 Jan 24;14(3):756. doi: 10.3390/jcm14030756. PMID: 39941427; PMCID: PMC11818519.

de Vries F, Lobatto DJ, Verstegen MJT, van Furth WR, Pereira AM, Biermasz NR. Postoperative diabetes insipidus: how to define and grade this complication? Pituitary. 2021 Apr;24(2):284-291. doi: 10.1007/s11102-020-01083-7. Epub 2020 Sep 29. PMID: 32990908; PMCID: PMC7966184.

Trimpou P, Olsson DS, Ehn O, Ragnarsson O. Diagnostic value of the water deprivation test in the polyuria-polydipsia syndrome. Hormones (Athens). 2017 Oct;16(4):414-422. doi: 10.14310/horm.2002.1762. PMID: 29518762.

Arbetsgrupp

Sofia Tiquet, intensivvårdssjuksköterska, specialistsjuksköterska i neurosjukvård, NIVA, AnOpIVA, Område 5, SU

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Anestesi-Operation-Intensivvård
Sahlgrenska, Postoperativ vård Sahlgrenska,
Neurointensivvårdsavdelning, Central intensivvårdsavdelning,
Avdelning 95B postoperativ vård, Avdelning 95A postoperativ
vård, Avdelning 22 postoperativ intensivvård

Innehållsansvar: Jane Hayden, (janha20), Överläkare

Godkänd av: Erika Backlund Jansson, (eriba3), Vårdenhetschef

Dokument-ID: SU9805-1593997-3698

Version: 1.0

Giltig från: 2026-07-09

Giltig till: 2028-07-09